

ISSN 2616-6887

ВЕСТНИК
ЕВРАЗИЙСКОГО
НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА
ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА

BULLETIN
of the
L.N. GUMILYOV
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР. АЙМАҚТАНУ. ШЫҒЫСТАНУ. ТҮРКІТАНУ сериясы

POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES.
TURKOLOGY Series

Серия **ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ.**
ТЮРКОЛОГИЯ

№ 4 (125)/2018

1995 жылдан бастап шығады

Founded in 1995

Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады

Published 4 times a year

Выходит 4 раза в год

Астана, 2018

Astana, 2018

Бас редакторы
Ногаева А. М.
PhD д-ры, проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары
Бас редактордың орынбасары

Нечаева Е.Л., с.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Әбішева М.М., т.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Абдуали Б.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Абжаппарова Б.Ж.	т.ғ.д. (Қазақстан)
Азмуханова А.М.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Анар Сомунгуоғлу	доцент (Түркия)
Әлібекұлы А.	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Әлиева С.К.	т.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Бирюков С.В.	с.ғ.д., проф. (Ресей)
Габдулина Б.А.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Грегори Глиссон	PhD д-ры, проф. (Германия)
Дәркенов К.Г.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Дронзина Т.	с.ғ.д., проф. (Болгария)
Дүйсембекова М.К.	с.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Жолдыбалина А.С.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Жолдасбекова А.Н.	с.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Звонарева Л.У.	т.ғ.д., проф. (Ресей)
Зимони Иштван	проф. (Венгрия)
Ибраев Ш.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ирфан Шахзад	PhD д-ры (Пакистан)
Каиржанов А.К.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кайыркен Т.З.	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кожирова С.Б.	с.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Конкобаев К.	ф.ғ.к., проф. (Қырғыз Республикасы)
Копежанова Д.Е.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Ласлу Марац	PhD д-ры, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	PhD д-ры (Иран)
Невская И.А.	PhD д-ры (Германия)
Нұрбаев Ж.Е.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Нуртазина Р.А.	с.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Октай Таприсев	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Оспанова А.Н.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Пунит Гаур	PhD д-ры, проф. (Индия)
Пауло Ботта	PhD д-ры, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	PhD д-ры (Қазақстан)
Сейт Али Авджу	PhD д-ры (Түркия)
Сомжүрек Б.Ж.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Тәштемханова Р.М.	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хасрет Чомак	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Шаймердинова Н.Г.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сәтпаев к-сі, 2, 408 б.
Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31434)
E-mail: vest_polit@enu.kz

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: Е.А. Изтелеуова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы.

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР, АЙМАҚТАНУ, ШЫҒЫСТАНУ, ТҮРКІТАНУ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігімен тіркелген. 25.05.18 ж. № 17125-
Ж -тіркеу куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 30 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 13/1, тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31434)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief
Ainur Nogayeva
PhD, Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief

Yelena Nechayeva, Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Madina Abisheva, Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Bekzhan Abduali	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Bibikhadisha Abzhapparova	Doctor of Historical Sciences (Kazakhstan)
Aiman Azmukhanova	Can. of Historical Sciences (Kazakhstan)
Akzhigit Alibekuly	Can. of Philology, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Saule Aliyeva	Can. of Historical Sciences, Prof (Kazakhstan)
Anar Somuncuoglu	Assoc.Prof. (Turkey)
Sergey Biryukov	Doctor of Political Sciences, Prof.(Russia)
Kurmangali Darkenov	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan)
Tatyana Dronzina	Doctor of Political Sciences, Prof.(Bulgaria)
Maira Dyussebekova	Can. of Political Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Bagysh Gabdulina	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Gregory Glisson	PhD, Prof. (Germany)
Hasret Çomak	PhD, Prof. (Turkey)
Shakir Ibrayev	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Irfan Shahzad	PhD (Pakistan)
Abai Kairzhanov	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Tursynkhan Kaiyrken	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Kadyraly Konkobayev	Can. of Philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Svetlana Kozhirova	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Danagul Kopezhanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
László Marác	PhD, Prof. (Netherlands)
Mandana Tishehyar	PhD in International Studies (Iran)
Irina Nevskaya	PhD (Germany)
Zhaslan Nurbayev	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan),
Roza Nurtazina	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Aigerim Ospanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Oktay Tanrıseven	PhD, Prof. (Turkey)
Punit Gaur	PhD, Prof. (India)
Paulo Botta	PhD, Prof. (Argentina)
Indira Rystina	PhD (Kazakhstan)
Seyit Ali Avcu	PhD (Turkey)
Baubek Somzhurek	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Raihan Tashtemkhanova	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Nurila Shaymerdinova	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Akbota Zholdasbekova	Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Alua Zholdybalina	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Lola Zvonareva	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Russia)
Zimonyi István	Prof. (Hungary)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31434)
E-mail: vest_polit@enu.kz

Responsible secretary, computer layout: Yelena Izteleuova

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES. TURKOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan.

Registration certificate No. 17125-Ж from 25.05.2018

Periodicity: 4 times a year

Circulation: 30 copies

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31434)

© L.N.Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор
Ногаева А.М.
д-р PhD, проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора
Зам. главного редактора

Нечаева Е.Л., к.полит.н., проф. (Казахстан)
Абишева М.М., к.ист.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Абдуали Б.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Абжаппарова Б.Ж.	д.ист.н. (Казахстан)
Азмуханова А.М.	к.ист.н. (Казахстан)
Алибекулы А.	к.ф.н., доцент(Казахстан)
Алиева С.К.	к.ист.н., проф. (Казахстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Турция)
Бирюков С.В.	д.полит.н., проф. (Россия)
Габдулина Б.А.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Грегори Глиссон	д-р PhD, проф. (Германия)
Даркенов К.Г.	к.и.н. (Казахстан)
Дронзина Т.	д.полит.н., проф. (Болгария)
Дюсембекова М.К.	к.полит.н., доцент (Казахстан)
Жолдыбалина А.С.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Жолдасбекова А.Н.	к.полит.н., проф. (Казахстан)
Звонарева Л.У.	д.ист.н., проф. (Россия)
Зимони Иштван	проф. (Венгрия)
Ибраев Ш.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ирфан Шахзад	д-р PhD (Пакистан)
Каиржанов А.К.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Кайыркен Т.З.	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Кожирова С.Б.	д.полит.н., проф. (Казахстан)
Конкобаев К.	к.ф.н., проф. (Кыргызстан)
Копежанова Д.Е.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Ласлу Марац	д-р PhD, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехья	д-р PhD (Иран)
Невская И.А.	д-р PhD (Германия)
Нурбаев Ж.Е.	к.и.н. (Казахстан)
Нуртазина Р.А.	д.полит.н., проф. (Казахстан)
Октай Танрисев	д-р PhD, проф. (Турция)
Оспанова А.Н.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Пунит Гаур	д-р PhD, проф. (Индия)
Пауло Ботта	д-р PhD, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	д-р PhD (Казахстан)
Сент Али Авджу	д-р PhD (Турция)
Сомжурек Б.Ж.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Таштемханова Р.М.	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Хасрет Чомак	д-р PhD, проф. (Турция)
Шаймердинова Н.Г.	д.ф.н., проф. (Казахстан)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408
Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31434)
E-mail: vest_polit@enu.kz

Ответственный секретарь, компьютерная верстка: Е.А. Изтелеуова

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева.
Серия: ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ. ТЮРКОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан.
Регистрационное свидетельство № 17125-Ж от 25.05.18 г.
Периодичность: 4 раза в год
Тираж: 30 экземпляров
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31434)

МАЗМҰНЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР

<i>Габдулина Б.А., Ықылас М.М.</i> Қазақстан Республикасы жастарының саяси мәдениеті: беталысы және келешегі.....	8
<i>Жансаутова А.Т., Казбекова М.А.</i> Су қауіпсіздігі мен су ресурстары мәселесіндегі халықаралық және қазақстандық тәжірибе: институционалдық және нормативтік-құқықтық аспектілер.....	15
<i>Жолдыбалина А.С., Санхаева Ж.М.</i> Әйелдердің саясаттағы рөлін арттыру: халықаралық тәжірибе.....	24
<i>Қожбанхан Е.К., Габдулина Б.А., Калдыбекова А.Д., Өзбек С.</i> Француз ғалымы Луи Альтюссердің теориясы контекстінде идеология ұғымын жаңадан қарастыру.....	31
<i>Шериязданова Г.Р., Муханбеткалиев Е.Е.</i> Мультикультурализм тұрғысынан бірегейлік мәселелері (Қазақстан мысалында).....	39

АЙМАҚТАНУ

<i>Нұрбаев Ж.Е., Оспанова А.Н.</i> Қазақстан-ресей шекарасындағы интеграция: білім және ғылым саласындағы ынтымақтастықты талдау (ҚР Қостанай облысы мен РФ Челябин облысы мысалында).....	46
<i>Нурсултанова Л.Н., Атаева Т.Т., Маметай М.А.</i> Қазақстан-Қытай энергетикалық жобалары.....	53
<i>Оңғарова Е.</i> Энергия аясында Қазақстан және Еуропа Одағы арасындағы қарым-қатынас және Каспий теңізі.....	63

ШЫҒЫСТАНУ

<i>Ан Сан Хун, Кабилова А.Ж.</i> Корей аңыздарының мемлекеттердің құрылуы туралы жалпы сипаттамалары.....	68
<i>Звонарёва Л.У., Звонарёв О. В.</i> Симеон Полоцкий және жас ұрпақты тәрбиелеу мәселелері.....	74
<i>Испердинова Ж.И.</i> Жапон бизнесі мен менеджментіндегі менталитеттің алатын рөлі.....	82

ТҮРКІТАНУ

<i>Алашбаева Ж.Н.</i> М.Қашқаридың «Диуани лұғат ат-түрік» шығармасындағы мақал-мәтелдердің этномәдени сипаты.....	92
<i>Усинбаева П.С.</i> Түркі халықтарының батырлық эпостарындағы қалыңдық іздеу мотиві... ..	97
<i>Шаймердинова Н.Г., Жиёмбай Б.С., Абдрасимова А.Е.</i> Қазақстан Республикасындағы қырғыздардың тарихы, тілі және мәдениеті.....	102

CONTENTS

POLITICAL SCIENCE

<i>Gabdulina B.A., M.Ykylas M.</i> Political culture of youth of the Republic of Kazakhstan: trends and prospects.....	8
<i>Zhansautova A., Kazbekova M.</i> International and Kazakhstan experience in issues of water security and water resources: institutional and regulatory aspects.....	15
<i>Zholdybalina A.S., Sankhayeva Zh.M.</i> Increasing women's participation in politics: international experience.....	24
<i>Kozhankhan E.K., Gabdulina B.A., Kaldybekova A.D., Ozbek S.</i> Rethinking the concept of ideology in the context of the theory of the French scientist Louis Althusser.....	31
<i>Sheryazdanova G. R., Mukhanbetkaliev E.E.</i> Identities in the context of multiculturalism (Experience of Kazakhstan).....	39

REGIONAL STUDIES

<i>Nurbayev Zh.E., Ospanova A.N.</i> Integration in the Kazakh-Russian border area: analysis of cooperation in the field of education and science (on the example of Kostanay region of Kazakhstan and Chelyabinsk region of Russia).....	46
<i>Nursultanova L., Atayeva T., Mametay M.</i> Kazakhstan-China energy projects.....	53
<i>Ongarova Y.</i> The relationships between Kazakhstan and the European Union in the context of energy and the Caspian Sea.....	63

ORIENTAL STUDIES

<i>Sang Hoon Ahn, Kabirova A.</i> General characteristics of Korean legends about the founding of states.....	68
<i>Zvonareva L., Zvonarev O.</i> Simon Polotsky and his child-rearing beliefs.....	74
<i>Isperdinova Zh.I.</i> The role of mindset in Japanese business and management.....	82

TURKOLOGY

<i>Alashbayeva J.N.</i> The ethno-cultural character of proverbs and sayings in the work of M.Kashkari's «Diwan Lughat Al-Turk».....	92
<i>Ussipbayeva P.S.</i> The motive of the bride search in the heroic epics of the Turkic peoples.....	97
<i>Shaymerdinova N.G., Zhiyembay B.S., Abdrassimova A.E.</i> History, language and culture of Kyrgyz in the Republic of Kazakhstan.....	102

СОДЕРЖАНИЕ

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Габдулина Б.А., Ықылас М.М.</i> Политическая культура молодежи РК: тенденции и перспективы.....	8
<i>Жансаутова А.Т., Казбекова М.А.</i> Международный и казахстанский опыт в вопросах водной безопасности и водных ресурсов: институциональные и нормативно-правовые аспекты.....	15
<i>Жолдыбалина А.С., Санхаева Ж.М.</i> Повышение потенциала женщин в политике: международный опыт.....	24
<i>Кожбанхан Е.К., Габдулина Б.А., Калдыбекова А.Д., Озбек С.</i> Переосмысление концепции идеологии в контексте теории французского ученого Луи Альтюссера.....	31
<i>Шерьязданова Г.Р., Муханбеткалиев Е.Е.</i> Вопросы идентичности в контексте мультикультурализма (на примере Казахстана).....	39

РЕГИОНОВЕДЕНИЕ

<i>Нурбаев Ж.Е., Оспанова А.Н.</i> Интеграция в казахстанско-российском приграничье: анализ сотрудничества в сфере образования и науки (на примере Костанайской области РК и Челябинской области РФ).....	46
<i>Нурсултанова Л.Н., Атаева Т.Т., Маметай М.А.</i> Казахстанско-Китайские энергетические проекты.....	53
<i>Онгарова Е.</i> Отношения Казахстана и Европейского Союза в контексте энергетики и Каспийское море.....	63

ВОСТОКОВЕДЕНИЕ

<i>Ан Сан Хун, Кабировва А.Ж.</i> Общие характеристики корейских легенд об основании государств.....	68
<i>Звонарёва Л.У., Звонарёв О.В.</i> Симеон Полоцкий и проблемы воспитания подрастающего поколения.....	74
<i>Испердинова Ж.И.</i> Роль менталитета в японском бизнесе и менеджменте	82

ТЮРКОЛОГИЯ

<i>Алашбаева Ж.Н.</i> Этнокультурный характер пословиц и поговорок в произведении М. Кашгари «Диуани лугат ат-турк».....	92
<i>Усипбаева П.С.</i> Мотив поиска невесты в героических эпосах тюркских народов.....	97
<i>Шаймердинова Н.Г., Жиёмбай Б.С., Абдрасимова А.Е.</i> История, язык и культура кыргызов в Республике Казахстан.....	102

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы -
Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University, № 4 (125)/2018, 31-38pp.

<http://bulpolit.enu.kz/>; E-mail: vest_polit@enu.kz

XFTAP 11.01.61

Е.К. Қожбанхан¹, Б.А. Габдулина², А.Д. Калдыбекова³, С. Өзбек⁴

¹²³*Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан*

⁴*Коджаели университеті, Измит, Түркия*

(E-mail: ¹kozhsbankhan@gmail.com, ³aidanakaldybekova@gmail.com)

Француз ғалымы Луи Альтюссердің теориясы контекстінде идеология ұғымын жаңадан қарастыру

Аннотация. Бұл мақалада идеология ұғымының шығу тарихы және бұл ұғымның белгілі бір ғылыми зерттеу объектісі ретінде қалыптасу үрдістері қарастырылған. Идеология ұғымының ғылыми тұрғыдан нақты әрі ғалымдар тарапынан келісілген ортақ бір анықтамасы жоқ. Осы орайда, мақалада идеология ұғымына француз ғалымы Луи Альтюссердің идеология және мемлекеттің идеологиялық аппараттары теориясы контекстінде жаңадан түсініктеме берілген. Идеология терминін (жалған) сана, ой, белгілі бір көзқарастар жиынтығы сияқты метафизикалық тұрғыдан емес, билікке бағынушы субъектілерді өндіріп шығаратын және түрлі жолдар арқылы қоғамдық құрылымдар ішінде әрекет етулерін қамтамасыз ететін праксис ретінде қарастыру мәселесі алға тартылған.

Сонымен қатар, идеология ұғымының негізгі табиғаты мен идеологияның белгілі бір идеяны қалыптастыру барысындағы негізгі құрылымдары мен құралдары қарастырылған. Бұл өз кезегінде, эпистемологиялық тұрғыдан идеология ұғымының тек қана дұрыс ойлау мағынасындағы ортодоксия ретінде емес, дұрыс праксис немесе перфомативті әрекетте болу мағынасында ортопраксис тұрғысынан қарастыруға мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: идеология, идея, мемлекеттің идеологиялық аппараттары, субъект, билік, мемлекет, интерпелляция, праксис.

<https://doi.org/10.32523/2616-6887/2018-125-4-31-38>

Адам – табиғатынан идеологиялық жануар [1, 171 б.].
Луи Альтюссер

Кіріспе. Идеология – барлық әлеуметтік ғылымдардың ішінде ең күрделі ұғымдардың бірі болып табылады. Ең алғашқы мәселелердің бірі – идеологияның табиғаты туралы зерттеу жұмысы барысында ғалымдар арасында келісілген ортақ анықтаманың болмауы. Эндрю Хейвудтың айтуынша, мұның екі себебі бар: «Ең алдымен, барлық идеология ұғымдары теория мен тәжірибе арасында бір байланыс құратындықтан, аталмыш термин бір жағынан саясатта идеялар мен сенімдер арасындағы қарым-қатынасты, екінші жағынан болса, материалдық өмір және белгілі бір саяси позиция нәтижесінде (...) қатал көзқарастарды күн тәртібіне шығарады. Екіншіден, идеология ұғымы әр қашан саяси идеологиялар арасындағы күрестің шеңберінде ғана қарастырылып келді. Тарихқа көз жүгіртетін болсақ, идеология ұғымы бәсекелес идея немесе наным-сенім жүйелеріне қарсы шабуыл қаруы ретінде пайдаланылды. Сондықтан, ХХ ғасырдың екінші жартысына дейін, бейтарап және объективті түрде қарастырылған идеология ұғымы кеңінен қолданылмаған еді [2, 7 б.]».

Идеология ұғымының тарихы. Идеология ұғымы туралы жазылған ең соңғы зерттеулерге назар аударатын болсақ, заманауи идеология термині француз революциясы кезінде пайда болған. Термин алғашқы рет 1796-1798 жылдар арасында Париждегі Франция институтының «Зияткерлік факультеттегі естеліктер» атты баяндамаларында Антуан Дестют де Траси

тарапынан қолданылған. Сондай-ақ, сол уақытта Пьер Жан Жорж Кабанис, Пьер Дану, Николя де Кондорсэ, Пьер Клод Франсуа Дону, Жермена де Сталь сияқты бұл институттың бір топ азаматтары өздерін идеолог ретінде санаған болатын [3, 70 б.].

Идеология термині грек тілінің *eidos* пен *logos* сөзінің бірлігінен құралған және «идеялар ғылымы» немесе «ойлар туралы ғылым» ретінде қарастырылуы мүмкін. Идеологияны «ғылымдардың патшайымы» ретінде қарастырған Дестют де Трасидің негізгі мақсаты сөз бен ой бостандығын нақты тәжірибеде жүзеге асыру және ғылымды теологиядан бөліп алу болатын.

Проблеманы тұжырымдау. Бүгінгі күнде идеология туралы көп нәрсе айтуға болады және бұл көптеген мәселелермен байланыстыра отырып қарастыруға болатын терминдердің бірі. Сондықтан бұл мақалада идеология терминін француз ғалымы Луи Альтюссердің теориясы контекстінде қарастыруға тырысамыз. Басқа сөзбен айтқанда, идеология терминін (жалған) сана, ой, белгілі бір көзқарастар жиынтығы сияқты метафизикалық тұрғыдан емес, субъектілерді өндіріп шығаратын және түрлі жолдар арқылы қоғамдық құрылымдар ішінде әрекет етулерін қамтамасыз ететін праксис ретінде қарастыру көзделген. Осыған орай мақалада келесі сұрақтарды алға тартып, оған жауап іздестіру көзделген: Идеологияның негізгі табиғаты не? Идеология мен шындықтың арасындағы қатынасты қалай түсінуге болады? Адамдардың қоғамдық өмір сүру формаларын, ойлау және сенім жүйелерін қалыптастыру барысында идеологияның маңыздылығы неде? Идеологияның субъектілерді белгілі бір билікке немесе күшке бағындыру тетіктері қалай жұмыс істейді?

Луи Альтюссердің идеология теориясы. Луи Альтюссердің идеология теориясында идеологияны экономикалық құрылымнан және оның қатынастарынан бөліп алып, оны кеңінен қарастырады. Альтюссердің пайымдауынша, идеология – адамдар мен олардың әлемі арасында орын алған қарым-қатынастар жиынтығы болып табылады. Толығырақ айтқанда, адамдар мен олардың шынайы өмір сүру шарттары арасында қалыптасқан қиял пердесі немесе алдамшы елес. Сондықтан, идеологияны адамның өзінің әлемімен, яғни шынайы өмір сүру шарттарымен құрған шынайы қатынастар ретінде емес, бұл шынайы қарым-қатынастардың табиғатын өзгертіп, оны алдамшы қылатын бір қиял пердесі ретінде түсінуге болады [4, 226 б.]. Альтюссер идеология терминінің шынжырларын босатып, еркін жіберген және оны билеуші топтың халыққа қабылдатқан идеялар жиынтығынан гөрі, қоғамдағы барлық адамдарды қамтуы үздіксіз болатын және әр жерге жайылған праксистер жиынтығы ретінде жаңадан сипаттаған. Осылайша, бүтін халықтың бұл өмірдегі барлық белсенді әрекеттеріне өзінің праксистері арқылы жасырын араласып, түп нәтижесінде үстем болып тұрған жоғарғы мүддеге қызмет етеді [5, 104 б.].

Альтюссердің идеологиясының теориясы сырттан емес, ішінен жұмыс істейді. Нәтижесінде, қалыптасып отырған идеологиялық тәртіп барлық адамның ойлау мен өмір сүру формасына ықпал етеді және қоғамдық құндылықтардың қалыптасуында өте маңызды рөлге ие. Бұл да өз кезегінде, қоғамды үнемі жаңадан қалыптастырып, жаңғыртуға мүмкіндік береді. Альтюссердің айтуынша, идеологиядан қашып құтылу мүмкін емес. Адамдарға үстем болып тұрған құндылықтарды интернализациялап, мұның да олардың өмір сүретін жүйесімен үйлесімді болуына немесе жаңа үйлесімді өмір жүйелерін қалыптастыруға мүмкіндік береді [6, 72 б.].

Идеология және мемлекеттің идеологиялық аппараттары. Альтюссер мемлекет туралы теориясын қалыптастырып, дамыту үшін мемлекеттің негізгі қызметтерін методологиялық тұрғыдан екіге бөледі: мемлекеттің репрессивті аппараттары және мемлекеттің идеологиялық аппараттары. Шындығында бұл екеуі бір нәрсе, яғни бір тұтас болып табылады. Альтюссердің айтуынша, идеология – мемлекеттің репрессивті аппараттарының механизмдерін жұмыс істететін инструмент. Осы себепті оның табиғатында күш қолдану немесе мәжбүрлеу деген сияқты сипаттамалар бар. Нәтижесінде идеология арқылы

мемлекеттің өрісі мен ықпал ету алаңы кеңейеді [7, 93 б.]. Нарықтық экономикаға негізделген капиталистік қоғамда мемлекеттің репрессивті аппараты қоғамдық аланда болса, мемлекеттің идеологиялық аппараттары қоғамның жеке алаңында орын алады. Қысқасы, бүгінгі күні мемлекетті тиімді басқара білу үшін мемлекеттің репрессивті аппаратына ие болу жеткіліксіз. Сонымен қатар, идеология және мемлекеттің идеологиялық аппараттарына да ықпалды бола білу қажет.

Мемлекеттің идеологиялық аппараттары – отбасы, медиа, белгілі бір көзқарастың қалыптасуында маңызды рөл ойнайтын діни праксистер және білім беру жүйесі сияқты институттарды қамтиды. Мемлекетте тұтастықты қамтамасыз ететін идеологиялық аппараттардың саны көп. Осы топқа әдебиет, бұқаралық ақпарат құралдары, білім беру, этика, құқықтық ережелер жатады. Мемлекет идеологиялық аппаратының функциясы – идеологияны қалыптастыру және сол арқылы қоғамды басқару болып табылады. Сонымен қатар, нарықтық экономикаға негізделген капиталистік қоғамдағы қатынастардың үнемі жаңадан қалыптасуына мүмкіндік береді [8, 26 б.]. Методологиялық тұрғыдан мемлекеттің идеологиялық аппараттарын репрессивті аппараттарынан бөліп қарастыруының негізгі себебі де, жаһандану дәуірінде қоғамды тек бір күшпен қорқыту арқылы бағындырудың мүмкін еместігін көрсетуде. Мемлекеттің идеологиялық аппараттарына ие болған топ немесе белгілі бір азшылық тек қана үстемдік етіп қана қоймай гегемониясын да қалыптастырып отырады. Осы орайда, Альтюссер мемлекеттің түрлі идеологиялық инструменттері арқылы (білім беру жүйесі, денсаулық сақтау мекемелері, түрме және т.б.) қоғамдық қатынастарды жаңадан қалыптастыратынын және осы арқылы легитимділігін әр қашан жаңадан қайта өндіріп отыратындығын алдыға тартады.

Идеология мен білім арасындағы байланыс. Альтюссердің пайымдауынша, идеология ғылыми білімдер арқылы үнемі расталып, ғылыми аргументтерге негізделіп отыру қажет. Мысалға, орта ғасырдағы феодалдық қоғамдарда бұл діни шіркеулер тарапынан жүзеге асырып отырған, ал бүгінгі капиталистік қоғамда бұл қызметті «білім беру» жүйесі атқаруда. Макс Вебер білім беру жүйесін және дисциплинаны қарастыру барысында бұны әскери құрлымдардық қалдықтары ретінде қарастырып, білім беру арқылы қамтамасыз етілген дисциплинаның келесі мақсаттарын тізбектеп береді: саяси биліктің әрекеттерін рационализациялау; көп адамдардың үксас өмір сүру шарттары мен принциптері негізінде мойынсұнуды қамтамасыз ету; басқарушы топтың үстемдігін қорғау және өміршендігін қамтамасыз ету; ережелер мен статус-квоға бағыну; батырларды құрметтеу; халықтың арасында бірыңғай әдеттерді қалыптастыру; халықты бірлік және тұтастық ішінде психологиялық тұрғыдан жаңадан идентификациялау; ортақ мақсат пен сезім қалыптастыра отырып, алдын ала жоспарланған өмірге бейімдеу; әлеуметтік этика, міндет пен жауапкершілікті дамыту [9, 221-223 б.].

Платон «Мемлекет» деген еңбегінде адамдардың жастық шақтан бастап қатаң тыйымдары қалыптасып қалған әлемде тәлім-тәрбие алып, мемлекетіне адал қызмет ететін, ақылды, мінсіз және батыр азаматтарды жаратуды мақсат еткендігін айтады [10, 107 б.]. Платон да мемлекеттің өміршендігін ұзарту үшін міндетті түрде халықтың қолдауына ие болу керек екендігін және аристократиялық идеологияның қажеттілігін атап кеткен. Яғни, биліктің легитимділігі сендірілген массаны қажет етеді [11, 151 б.].

Осындай анықтамалар берілгеннен кейін келесі қарапайым сұрақты қою ақылға қонымды: Осының барлығы не үшін қажет? Бұл сұраққа Альтюссердің өзінің сөзімен жауап беретін болсақ былай болар еді: «Әрине, өзі өмір сүретін қоғамдағы барлық жоғарғы құндылықтарды, абсолютті күшке және ең алдымен мемлекетке деген абсолютті құрметті сол кішкентай баланың мыйына сіңдіру үшін» [12, 115 б.].

Орта ғасырдағы шіркеу мен отбасы арасындағы өзара байланыс бүгінгі күні білім беру мен отбасы арасындағы өзара байланысқа айналған. Осылайша, білім беру мемлекеттің

немесе сөздің кең мағынасында биліктің әрекеттерін заңдастыру инструменті болғандығы, яғни идеологиялық аппараттары ретінде қолданылуы мүмкін екендігі ашық.

Идеология және субъект. Батыстың көптеген ғалымдары идеология теориясын жалпы экономикалық жүйемен байланыстыра отырып қарастырған. Осы себептен идеология туралы теорияларда кемшіліктер орын алып отырған. Бұл кемшіліктерді алдын алу мақсатында Альтюссер идеологияны тек экономикалық процесстермен байланыстырып қана қоймай, оны қоғамдық және философиялық мәселелермен байланыстырып қарастырады. Нәтижесінде, идеология экономикалық ғана емес, сонымен қатар социологиялық, философиялық, саяси негіздерін алдыға тартады.

Альтюссер адамды жеке тұлға немесе нақтырақ айтқанда индивид ретінде қарастырудан бұрын бір субъект ретінде қарастырады. Субъект – идеологияның тасушысы және қоғамдық құрылымдарда оны жаңа буындарға беру ретінде Альтюссердің ойлау жүйесінде орын алады.

Адамдардың көзқарастары елес сияқты алдамшы бейнелер және шындыққа сәйкес келмейтін идеология арқылы қалыптасады [13, 89 б.]. Бір қызығы, идеологияның тарихы жоқ. Қалыптасқан құрылымдық формаларына қарамастан, идеологияның функциясы мен құрылымы тарих бойы өзгеріссіз және тұрақты болып қала беруде. Идеологияның өткен өмірі мен болашағы жоқ және адам өмірге келмей тұрып субъект ретінде қалыптаса бастайды [13, 106 б.]. Альтюссердің теориясында идеологияның өткен өмірі мен болашағы жоқ деген сипаттамасы Зигмунд Фрейдтің бейсаналық ұғымымен тікелей байланысты. Сондықтан да бейсаналық сияқты идеология барлық жерде және тарих бойы өзгеріссіз жалғасып келеді [13, 82 б.].

Альтюссердің пайымдауынша, идеология адамдарды субъекттер ретінде сипаттап, оларды субъект деп шақырады және қайтадан жаңа есім береді. Сондықтан әр идеология субъекттердің үстіне отырғызылған. Бір идеологияның басқасына қарағанда бір өзгешелігі бар болса да бұлардың барлығы өздеріне бағынышты субъекттер үнемі қалыптастырып отырады немесе жаратады. Субъекттер үшін идеология бар және идеологияның жүзеге асырылуы тек қана өзіне бағынышты субъекттерді жарату арқылы ғана мүмкін. Субъекттер идеологияны қалыптастырушы элемент болып табылады. Идеология адамдарды субъектке айналдырып отырады. Сонымен қатар, субъектілер идеологияның материалдық құралдар арқылы жұмыс істейді.

Интерпелляция. Идеологияда интерпелляция, яғни шақыру немесе есім беру арқылы қоғамдағы объекттерге қоғамдық ерекшеліктер береді [14]. Фрейд негізін салған психоанализде субъекті тек қана санаға орналастыру мүмкін емес. Пассивті түрде өздерінің есімдері арқылы шақырылған идеология ішінде субъекттер сол идеология арқылы анықталады.

Кім екендіктері және шығу тегі идеология тарапынан құрастырылады. Мемлекеттің репрессивті аппараттары құқық, сот, полиция және әскер сияқты тікелей немесе жанама түрде күш қолданатын мекемелер болып табылады. Мемлекеттің идеологиялық аппараттары болса отбасы, білім беру және дін сияқты алаңдарда саяси биліктің өрісін кеңейтетін институттар. Осы алаңдардың ішінде адамдарға белгілі бір есім беріліп, идентификация жасалады және мемлекеттің егемендігінің астына кіреді [13, 27 б.]. Франкфурт мектебінің негізін қалаушылардың бірі Макс Хоркхаймер идеология ішінде қалыптасқан субъектінің әрқашан субъективтілігін қорғаған және тұлғалықтың да тоталитарлық жүйенің алдында маңызды құндылық деп санайтын [15, 92 б.]. Әлеуметтік праксистер тұлғаның сипаттамаларын анықтаудан басқа, бұл сипаттамалардың дәрежесі мен қоғамдық праксистертің шекаралары туралы адамда ой қалыптастырады. Осылайша, мемлекеттің идеологиялық аппараттары мен оның праксистері адамға қаланылған формада ойлануға итермелейді. Бұл тұрғыда адамдар әдеттегідей емес, билік тарапынан қаланылған нәрсені ғана көре алады. Билік тарапынан енгізілуі көзделген тәжірибеде адамның жеке

ерекшеліктері анықталып қана қоймай, сол ерекшеліктердің дәрежесі мен шектеулері туралы адамда көзқарас қалыптастырады. Мемлекеттің идеологиялық аппараттары адамдарды биліктің субъектілері ретінде қалыптастырып шығарады және сол адамның биліктің қалауындай ойлануына мүмкіндіктер беретін жолдарды ұсынады. Сол себепті, адам шынайы болып жатқан жағдайды емес, мемлекет тарапынан көрсетілуі қажет деп есептелген нәрсені ғана көреді.

Альтюссердің зерттеуі бойынша қоғамда үш құрылым бар. Бұл экономикалық құрылым, саяси праксистер және идеологиялық деңгей. Әр құрылым идеологиямен тығыз байланысты. Экономикалық құрылым, аты атап тұрғандай, экономикалық қатынастармен байланысты әрекеттер. Мысалы: шикізатты өнімге айналдыру, сол өнімді сатуға арналған әртүрлі маркетингтік шаралар және өнімді сату арқылы пайда көру сияқты экономикалық әрекеттерді қамтиды. Өндіріс - қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыратын экономикалық қызметті жүзеге асыру. Осы бағытта, экономикалық қатынастар материалды болып табылады. Басқаша айтқанда, қалыптасып отырған құрылым және оның жұмыс істеу механизмдері материалды деп сипатталады [16, 299 б.]. Бұл өмір сүру үшін аса қажетті шарттар болып табылады. Сондықтан Альтюссердің пайымдауынша, идеологияның функционалдылығында оның материалды жай-күйі маңызды. Экономикалық әрекеттер арқылы өндіріс қайта қалыптасады және жанданып отырады. Өндірістің сәтті жүзеге асырылуында орын алатын негізгі принциптер мемлекет тарапынан болжанып жоспарланып отырады және болжанып жоспарланған бұл принциптер саяси праксисте анық байқауға болады. Идеологияның үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін идеологиялық деңгей қажет. Альтюссердің осы контекстте алға тартқан өнім және өндіріске бағдарланған әдісі бүгінгі күні клиентке бағытталған әдіске айналып отыр. Басқаша айтқанда, қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыруға ғана қызмет ететін және қажеттілікке негізделген өндіріс бүгінгі таңда қалауға негізделген және постмодернистік тұтынуға айналды. Дегенмен, бұл жағдайда өзгеріссіз қалып тұрған мәселе - өндіріс және тұтыну формаларында әлі күнге дейін экономикалық тұрғыдан пайда табу мақсатының жасын табуда. Сұраныстың ұсыныстан көп болу заңдылығы теріс айналып, ұсыныстың сұраныстан көбейіп кетуінің нәтижесінде тұтынушы қалауының дифференциалануына алып келді.

Осы орайда, саяси праксис дегеніміз экономикалық әрекеттердің нәтижесінде ұсынылатын өнімнің қалай бөлісіліп таратылатындығын анықтайтын принциптерді анықтау праксисі. Осы саяси праксис барысында өндіріске арналған нақты принциптер айқындалады және бұл принциптердің сақталуы күтіледі. Бұл принциптердің жүзеге асырылуы саяси система тарапынан қадағаланып отырады. Қабылданатын заңнамалық ережелер арқылы түскен жалпы пайдадан кімге қанша үлес бұйыратындығы анықталады. Экономикалық мүдделерді қорғау саяси әрекеттер арқылы мүмкін. Адамдардың саяси әрекеттерге араласуы үшін де идеология қажет [17, 47 б.].

Идеологиялық деңгей дегеніміз болса, экономикалық мүдделер және осы мүдделермен байланысты саяси праксис қалыптастырған жүйенің қажеттіліктерін қанағаттандыруға көзделген әртүрлі әрекеттер жиынтығы. Идеология материалдықпен сипатталған деңгей болғаны үшін материалды қажеттіліктерді қанағаттандыруға қажет практикалар жиынтығы болып табылады. Қалыптасып тұрған жүйенің үздіксіз жұмыс жасап тұруы үшін де үздіксіз жұмыс жасап тұратын идеология қажет [18].

Қорытынды. Идеология ұғымы адамдардың көзқарастарының қалыптасуында маңызды орны бар. Идеология шындық бейнесін өзгертіп, адам мен шындық арасында бір елес пердесін қалыптастырады. Бұл тұрғыдан идеология бір жағынан адамдарда белгілі бір көзқарас, этика мен мораль қалыптастыратын болса, екінші жағынан мемлекет іргелі және тиімді идеологиялық аппараттарды қалыптастыра отырып, қоғамда тұрақты дамудың итеруші күші болып табылатын идеяларды қалыптастыру мүмкіндігі туындайды.

Әдебиеттер тізімі

1. Althusser L. Lenin and Philosophy and Other Essays / L. Althusser. – New York: Monthly Review Press, 2001. – 253 p.
2. Heywood A. Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş / A. Heywood. – Ankara: Adres Yayınları, 2014. – 344 p.
3. Hall S. Bilimin Geri Tarafı: İdeoloji ve Bilgi Sosyolojisi / S. Hall. – İstanbul: Kuram Yayınları, 2014. – 273 p.
4. Güngör S. Althusser’de İdeoloji Kavramı [электронды ресурс]. – 2001. – URL: <http://eder-gi.sdu.edu.tr/index.php/iibfd/article/viewFile/2467/2212> (қарастырған мерзімі: 12.10.2018).
5. Althusser L. Sanat Üzerine Yazılar / L. Althusser. – İstanbul: İthaki Yayınları, 2004. – 145 p.
6. Öztürk C. Marksizm’de İdeoloji Tartışmaları [электронды ресурс]. – 2007. – URL: <http://www.sosyolojinotlari.com/PDF/sosnot2.pdf> (қарастырған мерзімі: 12.10.2018).
7. Vergin N. Siyasetin Sosyolojisi: Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar / N. Vergin. - İstanbul: Doğan Kitap, 2010. – 352 p.
8. Stevenson N. Understanding Media Cultures: Social Theory and Mass Communication / N. Stevenson. – California: SAGE Publications, 2002. – 255 p.
9. Weber M. Sosyoloji Yazıları, Taha Parla / M. Weber. – İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınlar, 1993. – 592 p.
10. Platon Devlet / Platon – İstanbul: Remzi Kitabevi, 1995. – 372 p.
11. Özbek S. İdeoloji Kuramları / S.Özbek – İstanbul: Bulut Yayınları, 2003. – 180 p.
12. Althusser L. The Future Lasts Forever: A Memoir / L. Althusser. – New York: The New Press, 1993. – 365 p.
13. Althusser L. İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları / L. Althusser. – İstanbul: İthaki Yayınları, 2003. – 152 p.
14. Kazancı M. Althusser, İdeoloji Ve İdeoloji İle İlgili Son Söz [электронды ресурс]. – 2006. – URL: http://dusundurensozler.blogspot.com/2012/02/althusser-ideoloji-ve-ideoloji-ile_8107.html (қарастырған мерзімі: 12.10.2018).
15. Jay M. Diyalektik İmgelem, Frankfurt Okulu ve Toplumsal Araştırmalar Enstitüsünün Tarihi / Jay. M. – İstanbul: Der Yayınları, 2001. – 500 p.
16. Althusser L. Kapital’i Okumak / L. Althusser. – İstanbul: Belge Yayınları, 1995. – 672 p.
17. Milibart R. Kapitalist Devlet Sorunu / R. Milibart. – İstanbul: BirikimYayınları, 1990. – 197 p.
18. Kazancı M. Althusser, İdeoloji Ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı [электронды ресурс]. – 2002. – URL: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/464/5297.pdf> (қарастырған мерзімі: 12.10.2018).

Е.К. Кожбанхан¹, Б.А. Габдулина², А.Д. Калдыбекова³, С. Озбек⁴

¹²³ *Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан*

⁴*Университет Коджаели, Измит, Турция*

Переосмысление концепции идеологии в контексте теории французского ученого Луи Альтюссера

Аннотация. В данной статье обсуждается история концепции идеологии и процесс формирования этого понятия как объекта исследования. С научной точки зрения концепция идеологии не имеет четкого определения. В связи с этим в статье представлено новое объяснение концепции идеологии, данное французским философом Луи Альтюссером в контексте теории идеологии и идеологических аппаратов государства. В публикации предлагается новый подход, который даст возможность рассматривать концепцию идеологии не только как ложные сознание, мысль, мировоззрение в метафизическом смысле этого слова, а как праксис, который производит субъектов подчиняющих власти, и действовать в рамках социальной структуры.

Также здесь рассматривается сама природа концепции идеологии, основные механизмы и инструменты идеологии в процессе формирования определенной идеи. Это в свою очередь подразумевает, что с эпистемологической точки зрения концепция идеологии может быть истолкована не только как ортодоксия, в смысле правильного мышления, но и как ортопраксис, в смысле правильного праксиса или перфективного действия.

Ключевые слова: идеология, идея, идеологические аппараты государства, субъект, власть, государства, интерпелляция, праксис.

E.K. Kozhankhan¹, B.A. Gabdulina², A.D. Kaldybekova³, S. Ozbek⁴

^{1,2,3}*L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan*

⁴*Kocaeli University, Izmit, Turkey*

Rethinking the concept of ideology in the context of the theory of the French scientist Louis Althusser

Abstract. This article discusses the history of the concept of ideology and the process of forming this concept as an object of study. From a scientific point of view, the concept of ideology has no specific definition. In this regard, the article provides a new interpretation of the concept of ideology in the French philosopher Louis Althusser in the context of the theory of ideology and ideological state apparatuses. The article proposes a new approach that will make it possible to consider the concept of ideology not only as a false consciousness, thought, world view in the metaphysical sense of the word, but as a praxis that produces subjects submitted to authority and act within the framework of the social structure.

And also, the article examines the very nature of the concept of ideology, the main mechanisms and tools of ideology in the process of forming a certain idea. This, in turn, implies that from an epistemological point of view, the concept of ideology can be interpreted not only as orthodoxy, in the sense of correct thinking, but also as ortopraxis, in the sense of correct praxis or perfective action.

Keywords: ideology, idea, ideological state apparatuses, subject, authority, states, interpellation, praxis.

References

1. Althusser L. Lenin and Philosophy and Other Essays (Monthly Review Press, New York, 2001)
2. Heywood A. Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş [Political Ideologies: An Introduction]. (Adres Yayınları, Ankara, 2014) [in turkish]
3. Hall S. Bilimin Geri Tarafı: İdeoloji ve Bilgi Sosyolojisi [The Backside of Science: Ideology and Sociology of Knowledge] (Kuram Yayınları, İstanbul, 2014) [in turkish]
4. Güngör S. Althusser'de İdeoloji Kavramı [The Concept of Ideology in Althusser]. Available at: <http://edergi.sdu.edu.tr/index.php/iibfd/article/viewFile/2467/2212> (accessed: 12.10.2018) [in turkish]
5. Althusser L. Sanat Üzerine Yazılar [Articles on Art]. (İthaki Yayınları, İstanbul, 2004) [in turkish]
6. Öztürk C. Marksizm'de İdeoloji Tartışmaları [Ideology Discussions in Marxism]. Available at: <http://www.sosyolojinotlari.com/PDF/sosnot2.pdf> (accessed: 12.10.2018) [in turkish]
7. Vergin N. Siyasetin Sosyolojisi: Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar [Sociology of Politics: Concepts, Definitions, Approaches]. (Doğan Kitap, İstanbul, 2010) [in turkish]
8. Stevenson N. Understanding Media Cultures: Social Theory and Mass Communication. (SAGE Publications, California, 2002)
9. Weber M. Sosyoloji Yazıları, Taha Parla [Sociological Writing, Taha Parla]. (Hürriyet Vakfı Yayınlar, İstanbul, 1993) [in turkish]
10. Platon Devlet [State]. (Remzi Kitabevi, İstanbul, 1995) [in turkish]
11. Özbek S. İdeoloji Kuramları [Ideology Theories]. (Bulut Yayınları, İstanbul, 2003) [in turkish]
12. Althusser L. The Future Lasts Forever: A Memoir (The New Press, New York, 1993).

13. Althusser L. İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları [Ideology and Ideological State Apparatuses]. (İthaki Yayınları, İstanbul, 2003) [in turkish]
14. Kazancı M. Althusser, İdeoloji Ve İdeoloji İle İlgili Son Söz [Althusser, Ideology, The Last Word on Ideology]. Available at: http://dusundurensozler.blogspot.com/2012/02/althusser-ideoloji-ve-ideoloji-ile_8107.html (accessed: 12.10.2018) [in turkish]
15. Jay M. Diyalektik İmgelem, Frankfurt Okulu ve Toplumsal Araştırmalar Enstitüsünün Tarihi [Dialectical Imagery, Frankfurt School and History of Social Research Institute]. (Der Yayınları, İstanbul, 2001) [in turkish]
16. Althusser L. Kapital'i Okumak [Reading Capital]. (Belge Yayınları, İstanbul, 1995) [in turkish]
17. Milibart R. Kapitalist Devlet Sorunu [The Problem of Capitalist State]. (BirikimYayınları, İstanbul, 1990) [in turkish]
18. Kazancı M. Althusser, İdeoloji Ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı [Althusser, Unbearable Weight of Ideology and Communication]. Available at: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/464/5297.pdf> (accessed: 12.10.2018) [in turkish]

Авторлар туралы мәлімет:

Синан Өзбек – PhD, профессор, Коджаелі университеті, Өнер және ғылым факультеті, Философия бөлімінің меңгерушісі. Измит, Түркия.

Габдулина Б. – тарих ғылымдарының кандидаты, Еуразия ұлттық университетінің саясаттану кафедрасының доценті. Астана, Қазақстан.

Калдыбекова А.– элеуметтік ғылымдар магистрі, Еуразия ұлттық университетінің телерадио және қоғаммен байланыс кафедрасының оқытушысы. Астана, Қазақстан.

Қожбанхан Е.- Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Саясаттану кафедрасының PhD докторанты. Астана, Қазақстан.

Sinan Özbek – PhD, professor, Kocaeli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Philosophy. Turkey.

Gabdulina B. – Candidate of historical sciences, associate professor of L.N.Gumilyov Eurasian National University, Department of Political Science. Astana, Kazakstan.

Kaldybekova A.– Master of Social Sciences, Lecturer of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Astana, Kazakstan.

Kozhbankhan Ye. - PhD student at the Department of Political Science at the LN Gumilyov Eurasian National University. Astana, Kazakstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы»
журналында мақала жариялау ережесі**

- 1. Журнал мақсаты.** Саяси ғылымдар, аймақтану, шығыстану, түркітану салалары бойынша мұқият тексеруден өткен ғылыми құндылығы бар мақалалар жариялау.
- 2.** Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) және vest_polit@enu.kz электрондық поштасына Word форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар *қазақ, орыс, ағылшын, араб, түрік* тілдерінде қабылданады.

- 3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді. Сонымен қатар мақала мәтінін плагиат жүйесінде тексеруге келісімін білдіреді.**

- 4.** Мақаланың көлемі 18 беттен аспауға тиіс (6 беттен бастап).

Мақаланың құрылымы

- 5. XFTAP** <http://grnti.ru/> - *бірінші жолдың сол жақтауында;*

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында;

Аннотация (100-200 сөз; мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі). Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-іздігіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің номерленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа жасалатын сілтемелерде қолданылған беттері де

көрсетілуі керек (мысалы, [1, 45 бет]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгілерін журнал bulpolit.edu.kz сайтындағы **мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз**).

6. Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса), орыс және ағылшын тілінде (егер мақала түрік немесе араб тілінде жазылса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) өңдеп қайта, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі қажет. Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

Пікірі мақұлданған мақалаларды редколлегия алқасына талқылап, басуға келіседі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылы 4500 тенге – Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ қызметкерлері үшін және 5500 тенге басқа ұйым қызметкерлеріне.

Рекзивизиттер:

Цеснабанк: КБЕ16

БИН 010140003594

РНН 031400075610

ИИК KZ 91998

ВТВ 0000003104

TSES KZ KA

IBAN KZ91998ВТВ0000003104

Provision on Articles submitted to the Journal
“Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Political Science. Regional studies. Oriental studies. Turkology Series”

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works and book reviews in the fields of political science, regional studies, oriental studies, turkology.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 408) and by e-mail vest_polit@enu.kz in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: *Kazakh, Russian, English, Turkish, Arabic.*

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations and also he/she agrees to check the uniqueness of the article text.

4. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. Structure of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

GRNTI <http://grnti.ru/> - *first line, left*

Initials and Surname of the author (s) - *center alignment, italics*

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - *center alignment, italics*

Author's e-mail (s)- *in brackets, italics*

Article title - *center alignment, bold*

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - *line spacing - 1, indent of the “red line” -1.25 cm, alignment in width.*

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

All **abbreviations**, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on **the financial support** of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see on the journal web-site bulpolit.enu.kz).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language), in Russian and English (if the article is in Turkish or Arabic language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be **carefully verified**. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

Requisites:

Tsesnabank: КБЕ16

БИН 010140003594

РНН 031400075610

ИИК KZ 91998

ВТБ 0000003104

TSES KZ KA

IBAN KZ91998BTB0000003104

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология»

1. **Цель журнала.** Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ и обзоров книг по направлениям политические науки, международные отношения, востоковедение, регионоведение, тюркология.
2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_polit@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: казахский, русский, английский, турецкий, арабский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций, а также дает согласие на проверку уникальности текста статьи.
4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 6 страниц).
5. **Схема построения статьи** (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: тип – Times New Roman, размер (кегель) - 14):

МРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.*

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными.

Все **аббревиатуры и сокращения**, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 стр.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. на сайте журнала bulpolit.enu.kz в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке), на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке), на русском и английском (если статья оформлена на турецком или арабском языках).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ им. Л.Н. Гумилева – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

Цеснабанк: КБЕ16

БИН 010140003594

РНН 031400075610

ИИК KZ 91998

ВТВ 0000003104

TSES KZ KA

IBAN KZ91998ВТВ0000003104

Редактор: А.М. Ногаева
Шығарушы редактор: Е.А. Изтелеуова
Дизайн: Е.А. Изтелеуова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
Хабаршысы. Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы.
-2018. - 4(125). - Астана: ЕҰУ. 115-б.
Шартты б.т. -14.3 Таралымы - 30 дана

Мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекен-жайы: 010008, Астана қ.,
Сатпаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31434)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің баспасында басылды